

Konferencja

„Wartości do szkoły. Szkoła z wartościami.”

19.04.2013 - Sala Kolumnowa Sejmu RP

Wyniki badań nad młodzieżą Instytutu Profilaktyki Zintegrowanej [IPZIN] związane z wystąpieniem dr Szymona Grzelaka pt.:

Wartości i wychowanie w kulturze wyśmiewającej autorytety i przesyconej seksualizacją. Odpowiedź profilaktyki zintegrowanej.

Nazwa badań: „Diagnoza problemów i pozytywnego potencjału młodzieży”
Kierownik badań: dr Szymon Grzelak, Prezes Zarządu Instytutu Profilaktyki Zintegrowanej.
Czas badań: wrzesień 2010 – grudzień 2012
Miejsce: gimnazja publiczne z 8 województw (kujawsko-pomorskie, mazowieckie, dolnośląskie, podkarpackie, małopolskie, wielkopolskie, lubelskie, podlaskie).
Badana próba dla badań 2010-2012: N = 6853 (II i III klasy gimnazjum – 14-15 lat).
Badana próba dla badań z jesieni 2012: N = 3297 (II i III klasy gimnazjum) - niektóre pytania dodano do kwestionariusza we wrześniu 2012.

Wybrane wyniki badań:

1. Najważniejsi przewodnicy w życiu młodzieży:

- 85% młodzieży wskazuje mamę, a 64% tatę jako *najważniejszego przewodnika spośród dorosłych z ich otoczenia (przewodnika, który jest **przykładem dobrego postępowania, sposobu życia, charakteru, posiadanych umiejętności lub wiedzy**)*.
- Kolejne miejsca wśród najważniejszych przewodników życiowych zajmują: babcia (26%), nauczyciel (15%) dorosły brat/kuzyn (14%), dorosła siostra/kuzynka (14%), ciocia (10%), dziadek (9%), trener sportowy (9%), wujek (8%), osoba duchowna (6%)
- Dla chłopców zdecydowanie częściej ważni są mężczyźni z ich otoczenia (tata, dziadek, wujek, brat, kuzyn), dla dziewcząt kobiety (mama, babcia, ciocia, siostra, kuzynka).
- 56% chłopców i 55% dziewcząt deklaruje, że *spotkali w swoim życiu nauczycieli lub wychowawców, którym osobiście dużo zawdzięczają [którzy im pomogli, dodali wiary w siebie, nauczyli czegoś ważnego o życiu]*. Ponad 80% z tej grupy gimnazjalistów stwierdza, że wśród wychowawców, którym wiele zawdzięczają są także nauczyciele z obecnego gimnazjum.
- Najważniejsze **źródła wiedzy młodzieży o miłości** to: rodzice (72%), rówieśnicy (45%), książki (38%), Internet (33%), kościół (30%), telewizja i radio (24%), nauczyciele (19%), kolorowe czasopisma (15%). Badani mogli zaznaczyć po 3 najważniejsze źródła wiedzy.
- Najważniejsze **źródła wiedzy młodzieży o seksualności** to: Internet (62%), rówieśnicy (50%), rodzice (35%), nauczyciele (34%), telewizja i radio (30%), specjaliści zapraszani przez szkołę (28%), kolorowe czasopisma (25%). Badani mogli zaznaczyć po 3 najważniejsze źródła.
- **Źródła wiedzy o miłości i seksualności, którym młodzież najbardziej ufa** to: rodzice (84%), specjaliści zapraszani przez szkołę (38%), nauczyciele (37%), rówieśnicy (30%), książki (27%), Internet (24%), kościół (23%). Badani mogli zaznaczyć po 3 najważniejsze źródła.

- Wśród młodzieży gimnazjalnej, która wskazuje rodziców i nauczycieli jako najważniejsze źródła wiedzy o seksualności **odsetek osób po inicjacji seksualnej jest ponad 3x niższy** (4,3%), niż wśród młodzieży, dla której ważnym źródłem wiedzy o seksualności jest Internet i kolorowe czasopisma (14,7%).

2. Kontakt z pornografią:

- 66% chłopców i 54% dziewcząt deklaruje, że swój pierwszy kontakt z pornografią miało w wieku poniżej 12 lat.
- 25% chłopców (i tylko 2% dziewcząt) korzystało z pornografii więcej niż 10 razy w okresie ostatnich 30 dni. 14% wszystkich chłopców korzystało z pornografii więcej niż 30 razy w tym okresie, czyli więcej niż raz dziennie.
- Najczęstsze źródła korzystania z pornografii przez tych, którzy mieli z nią styk w ostatnim miesiącu (można było zaznaczyć do 3 źródeł): strony internetowe z oznaczeniem „od 18 lat” (50%), strony internetowe bez takich oznaczeń (29%), telewizja (22%), Internet w komórce (18%), zwykłe portale informacyjne, sportowe, itp. (15%), portale społecznościowe (11%), czasopisma (8%).
- Jednocześnie 95% dziewcząt i 81% chłopców uważa, że dostęp DZIECI do pornografii jest zbyt łatwy, a 93% dziewcząt i 81% chłopców, że dostęp MŁODZIEŻY do pornografii jest zbyt łatwy.
- 77% dziewcząt i 55% chłopców wyraża przekonanie, że „ciało i wygląd są za bardzo eksponowane w mediach”.

3. Seksualizacja i jej związki z zjawiskami problemowymi wśród młodzieży:

[Jako wskaźnik seksualizacji młodzieży wykorzystano w badaniach „Skalę postaw wobec seksualności” opracowaną w 1996 roku przez dr Barbarę Wolniewicz-Grzelak, prof. Janusza Grzelaka oraz Szymona Grzelaka.]

Wysoki poziom seksualizacji (5, w skali 1-5) wiąże się z:

- 2 x większym odsetkiem myśli samobójczych zarówno wśród chłopców, jak i wśród dziewcząt.
- Wielokrotnie większym korzystaniem z alkoholu i wielokrotnie częstszym upijaniem się (np. upicie się 4 i więcej razy w okresie ostatnich 30 dni deklaruje 14,6% młodzieży o wysokim poziomie seksualizacji, a tylko 1,5% młodzieży o najniższym poziomie seksualizacji).
- Wielokrotnie wyższym odsetkiem korzystających z narkotyków
- Wielokrotnie wyższym odsetkiem inicjacji wczesnych kontaktów seksualnych. Inicjację seksualną deklaruje 10,5% młodzieży z II i III klas gimnazjalnych, przy czym wśród młodzieży o najwyższym poziomie seksualizacji po inicjacji jest 29,3%, podczas gdy w grupie młodzieży o bardzo niskim stopniu seksualizacji po inicjacji jest zaledwie 1,6% młodzieży.
- Wielokrotnie wyższym odsetkiem młodzieży będącej sprawcą przemocy (dotyczy to zarówno przemocy fizycznej, jak i werbalnej przemocy seksualnej).

Profilaktyka problemów młodzieży w kontekście seksualizacji:

W polskim systemie edukacji i profilaktyki istnieją dwa obszary, które mogą mieć wpływ profilaktyczny w obliczu zjawiska seksualizacji.

Pierwszy, to zajęcia prowadzone przez szkołę w ramach podstawy programowej („Wychowanie do życia w rodzinie”). Zajęcia te stanowią duży potencjał, gdyż są utrwalonym elementem struktury systemu edukacji, mają dobrą podstawę programową, opracowane podręczniki, są obecne w siatce godzin i mają wielotysięczną kadrę nauczycieli. Sprawą dużej wagi jest stałe podnoszenie jakości tych zajęć.

Drugi ważny obszar działania to profilaktyka problemów dzieci i młodzieży przyjmująca formę wyspecjalizowanych programów profilaktycznych. Silny związek seksualizacji z szeregiem zachowań ryzykownych i problemów młodzieży wskazuje na to, że edukacja i profilaktyka

dotycząca seksualizacji powinna być wpisana w szerszy kontekst profilaktyki problemów młodzieży. **W taki właśnie sposób do zagadnienia podchodzi Instytut Profilaktyki Zintegrowanej, zajmujący się opracowywaniem programów profilaktyki zintegrowanej, czyli takich, które skutecznie zapobiegają szerokiej gamie problemów młodzieży jednocześnie.**

Warunki skuteczności programów edukacyjnych i profilaktycznych zostały omówione w materiałach konferencyjnych konferencji pt. „Odebrana niewinność. O seksualizacji kobiet i dziewcząt w mediach i reklamie”, która odbyła się w Sejmie RP 19 marca 2013 (patrz rozdział: „Rekomendacje Instytutu Profilaktyki Zintegrowanej dla polskiej edukacji i profilaktyki problemów dzieci i młodzieży w zakresie przeciwdziałania skutkom seksualizacji” – pełne materiały do pobrania na www.twojasprawa.org.pl)

Odpowiedź profilaktyki zintegrowanej – program „Archipelag Skarbów®”:

Program „Archipelag Skarbów®” jest obecnie najbardziej wszechstronnym spośród skutecznych programów profilaktycznych realizowanych w Polsce. Wyniki badań przeprowadzone w latach 2007-2008 przez Fundację Homo Homini im. K. de Foucauld we współpracy z Ministerstwem Edukacji Narodowej, Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Krajowym Biurem ds. AIDS wykazały następujące efekty programu „Archipelag Skarbów®”:

- Ograniczenie korzystania z alkoholu przez młodzież
- Ograniczenie korzystania z narkotyków
- Zmniejszenie odsetka młodzieży podejmującej kontakty seksualne
- Zmniejszenie odsetka dziewcząt mających myśli samobójcze
- Zmniejszenie odsetka chłopców korzystających z pornografii
- Ograniczenie zjawiska seksualizacji wśród młodzieży

Program „Archipelag Skarbów®” posiada rekomendację agend Ministerstwa Zdrowia i Ministerstwa Edukacji Narodowej zajmujących się profilaktyką problemów młodzieży (Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Instytut Psychiatrii i Neurologii).

Skala realizacji programu „Archipelag Skarbów®” i jego ocena przez młodzież:

Programem „Archipelag Skarbów®” objęto w latach 2006-2012 ponad 35 000 młodych ludzi, 5600 rodziców i 4400 nauczycieli. W samym roku 2012 objęto programem 11 000 młodych ludzi. Poniższa tabela przedstawia oceny programu przez młodzież uczestniczącą w programie w roku 2012 wyrażone w anonimowych ankietach ewaluacyjnych.

Średnia ocena programu w skali 1-6	4,74
Dowiedziało się przydatnych rzeczy	80%
Odsetek zachęconych do szanowania innych	73%
Odsetek zachęconych do unikania pornografii	69%
Odsetek zachęconych do unikania alkoholu	58%
Odsetek zachęconych do unikania narkotyków	69%
Odsetek zachęconych do czekania z rozpoczęciem współżycia seksualnego do dorosłości lub do ślubu	64%

Średnia **ocena programu przez pedagogów szkolnych** wynosi **5,3** (w skali 1-6).

Więcej informacji o programie na stronie: www.archipelagskarbow.eu

Opracował dr Szymon Grzelak,
Prezes Zarządu Instytutu Profilaktyki Zintegrowanej